

ISTORIE MODERNĂ ȘI CONTEMPORANĂ

CONSIDERAȚII PRIVIND EVOLUȚIA ADMINISTRATIVĂ A JUDEȚULUI ARGEȘ ÎN A DOUA JUMĂTATE A SECOLULUI AL XIX-lea

ELENA STÂLPEANU*

La 31 martie 1864, domnitorul Al. I. Cuza a promulgat noi legi administrative pentru organizarea comunelor urbane și rurale și pentru înființarea consiliilor județene menite să dea o nouă așezare administrativă României¹. Pe baza reformei administrative, România era împărțită în județe (conduse de câte un prefect și un subprefect), plăși și comune. Comunele erau de două tipuri, urbane și rurale, iar fiecare comună trebuia să aibă cel puțin 100 de familii sau 500 de persoane. Autoritatea comunală era reprezentată de un Consiliu comunal, administrația așezării fiind încredințată unui primar. În raport de numărul locuitorilor se stabilea și numărul consilierilor comunali, de la minim 5 consilieri în așezările cu până la 1.500 locuitori, la 17 consilieri acolo unde rezidau peste 50.000 de cetățeni². Noile reglementări legislative prevedeau și înființarea unui Consiliu județean format din 2 membri pentru fiecare plasă, din cadrul căruia urma să se aleagă un Comitet permanent alcătuit din 3 membri, care colabora cu prefectul, organul puterii executive, pentru administrarea intereselor județului³. Legea preciza: „Comuna îngrijesce singură interesele sale și se administrează de sine în marginea legilor. Ea formează o persoană juridică” (art. 2). Legiuitorul, fiind călăuzit de un spirit de descentralizare, s-a îngrijit de reglementarea diferențiată a administrației urbane față de cea rurală. Clasificarea comunelor - urbane și rurale - era făcută de guvern, fiind supusă aprobării Camerei, în prima sesiune de după promulgarea legii. Eventualele modificări ale respectivei clasificări se puteau face numai la câte un interval de cinci ani, prin adoptarea unor noi legi.

* Muzeul Județean Argeș, Pitești.

¹ Ion Alexandrescu, Ion Bulei, Ion Mamina și Ioan Scurtu, *op. cit.*, p. 464.

² Petre Popa, *Istoria administrației în România*, Pitești, Editura Universității din Pitești, 2000, p. 110-111.

³ Andrei Rădulescu, *Organizarea statului în timpul domniei lui Cuza-Vodă*, București, Editura „Cartea Românească”, 1932, p. 22.

Din punct de vedere structural, comunele rurale erau reprezentate de consilii comunale alese din doi în doi ani, deși o treime dintre membrii lor se reînnoia anual (art. 32). Consiliul comunal era condus de un primar, ajutat de consilierii aleși prin vot censitar dintre știutorii de carte. În funcție de numărul de locuitori al comunei, puteau fi aleși între 5 și 17 consilieri. Consiliile comunale jucau un rol consultativ pe lângă primar, având menirea de a apăra interesele speciale ale comunei, de a aplica ordinele autorităților administrative superioare și de a-l sprijini pe primar în administrația locală (art. 67). Deși era ales de către comunitate, primarul trebuia confirmat în funcție de către prefectul județului⁴. Începând cu anul 1864, și România a beneficiat de un sistem administrativ complet, în cadrul căruia comuna devenea o circumscripție autonomă administrativă a statului, având un patrimoniu propriu și dreptul de a-l administra.

Potrivit noii legi administrative, județul Argeș era organizat în șase plase: Argeșu, care includea o comună urbană, Curtea de Argeș, și 14 comune rurale, cu un număr total de 4337 de case, 4226 de familii și 46 de biserici; Cotmeana, cu 20 de comune rurale, totalizând 3701 de case, 3802 de familii și 41 de biserici; Găleşești, ce număra 22 de comune rurale, cu 4625 de clădiri, 4716 de familii și 41 de biserici; Oltu cuprinzând 23 de comune rurale, 4716 de case, 4856 de familii și 60 de biserici; Pitești, care îngloba comuna urbană Pitești, și 29 de comune rurale, cu 6673 de case, 7133 de familii și 72 de biserici; Topologu, cu 16 comune rurale, totalizând 4305 de case, 4515 de familii și 59 de biserici și un plai, Loviștea, format din 17 comune rurale, care totalizau 3994 de case, 3.990 de familii și 52 de biserici. În total, Argeșul îngloba 32.351 de case, 33438 de familii și 341 de biserici⁵.

Important de reprodus o statistică referitoare la județul Mușcel, cu doar 16187 de case, 16285 de familii și 167 de biserici, era divizat în patru plase: Argeșelu, cu 14 comune rurale, totalizând 1884 de case, 1884 de familii și 18 de biserici; Dâmbovița, care îngloba 15 comune rurale, 2959 de case, 2860 de familii și 28 de biserici; Potgoria, cu 17 comune rurale, 3573 de case, 3562 de familii și 35 de biserici; Râuri, cu 21 de comune rurale, 3367 de case, 3531 de familii și 37 de biserici și un plai, Nucșoara, care îngloba comuna urbană Câmpu-Lungu și 17 comune rurale, cu un număr total de 4404 de case, 4448 de familii și 49 de biserici⁶.

La 1 ianuarie 1871, Argeșul se compunea din șase plase: Argeșu, Cotmeana, Găleşești, Oltu, Pitești și Topologu și un plai, Loviștea. Mușcelul

⁴ *** *Enciclopedia de istorie a României*, București, Editura Meronia, 2000, p. 464-465.

⁵ *** *Indicele comunelor României după noua organizare a legii comunale*, București, Imprimeria Statului, 1865, p. 1-7.

⁶ *Ibidem*, p. 57-59.

avea, atunci, trei plase: Argeșelu, Podgoria, Râuri și două plaiuri: Dâmbovița și Nucșoara⁷.

În 1881, anul proclamării României ca regat, județul Argeș avea o structură administrativă compusă din 7 plăși (Pitești, Olt, Topolog, Loviștea, Argeș, Gălăești și Cotmeana). În cadrul județului, Cotmeana reprezenta o plasă cu o dimensiune teritorială medie, cuprinzând un număr de 22 de comune⁸.

Legea comunală din 7 mai 1887 accentua tutela administrativă centrală față de comunele rurale, limitând dreptul de decizie al consiliilor comunale rurale. Principiul liberal al descentralizării administrative, recunoscut teoretic de această lege, se aplica însă numai în mediul urban, guvernul sporindu-și considerabil influența și controlul asupra administrației locale din mediul rural⁹. În consecință, Argeșul era împărțit în patru plase și un plai: Pitești, cu 32 de comune, Argeșu cu 17 comune, Oltu-Topolog cu 40 de comune, Cotmeana-Gălăești cu 43 de comune, Loviștea cu 17 comune, iar Mușcelul, în două plase și un plai: Râurile-Argeșel, cu 33 de comune, respectiv Podgoria, cu 17 comune, Nucșoara-Dâmbovița, cu 33 de comune¹⁰.

Pe 6 mai 1892, un nou proiect de lege administrativă. Intrată în vigoare la 1 noiembrie 1892, reforma administrativă înlătura unele neajunsuri, fără a schimba însă radical administrația deja existentă. Ea avea meritul că preciza mai clar atribuțiile fiecărei verigi administrative. Dacă județele și comunele erau înzestrate cu personalitate juridică, în schimb, plasele reprezentau „simple circumscripții administrative”. Noua reglementare extindea responsabilitățile primarilor, în dauna consiliilor comunale, dar, în fapt, accentuau subordonarea lor față de subprefecți (conducători de plase), astfel încât nu se putea vorbi de o reală autonomie locală¹¹.

⁷ Dimitrie Frundescu, *Dicționarul topografic și statistic al României*, București, Tipografia Statului, 1872, p. XLVII-XLIX.

⁸ Hârsești, Buzoești, Ungheni-Colțu, Mârghia, Humele, Găujani, Cornețelu, Costești, Băseni-Stârci, Telești, Broșteni, Podu-Broșteni, Lunca-Corbului, Bumbueni, Căcărezeni, Cochinești, Martalofi, Șerboieni, Ionești, Vulpești, Pădurețu-Ciești, Stolnici-Isbășești (Ministerul de Interne, *Expunere despre situațiunile județelor pe anul 1881*, București, Tipografia Statului „Curtea Șerban-Vodă”, 1883, p. 357-358).

⁹ Ion Mamina, Ion Bulei, *Guverne și guvernanți. 1816-1916*, București, Editura Silex, 1994, p. 57.

¹⁰ ****Indicator al comunelor urbane și rurale din Regatul României*, București, Imprimeria Statului, 1887, p. 3
22, 183-191.

¹¹ Constantin Hamangiu, *Codul General al României (Codurile, legile și regulamentele uzuale în vigoare). 1856-1907*, vol. II, *Legi uzuale (1856-1900)*, București, Editura Librăriei Leon Alcalay, f. a, p. 1019-1036; Ion Mamina, Ion Bulei, *op. cit.*, p. 83.

În cazul județului Argeș, în urma reorganizării administrative din 1892, numărul plaselor s-a dublat, înregistrându-se zece astfel de unități: Argeș, Bascov, Cotmeana, Dănicei, Dâmbovnic, Oltu de Jos, Oltu de Sus, Teleorman, Topolog, Uda¹². sss

OPPINIONS REGARDING THE ADMINISTRATIV
EVOLUTION OF THE ARGEȘ COUNTY
IN THE SECOND HALF OF THE 19-TH CENTURY
Abstract

In the second half of the 19-th century, Romania was formed out of counties (led by one prefect & one subprefect), plăși & communes. There were two types of communes: urban & rural; each commune had to have at least 100 families or 500 persons. The communal authority was represented by a Communal Council, while the administration was led by a mayor.

Conformable to the new administrative law, the Argeș County had six plăși. On January 1, 1871, the plăși of Argeș were the following: Argeșu, Cotmeana, Găleşești, Oltu, Pitești, and Topologu & a plai, Loviștea. Mușcel had three plăși: Argeșelu, Podgoria, Râuri & two: Dâmbovița și Nucșoara¹³.

In 1881, when Romania became a kingdom, the Argeș county had seven plăși (Pitești, Olt, Topolog, Loviștea, Argeș, Gălășești, and Cotmeana). Cotmeana was a plasă having an average territorial dimension; it had 22 communes¹⁴.

On May 6, 1892, a new project of administrative law was presented and started to be implemented on November 1, 1892, the administrative reform was not able to solve all the problems, as it did not radically changed the already existing administration.

¹² Constantin Hamangiu, *op. cit.*, vol. II, p. 1024.

¹³ Dimitrie Frundescu, *Dicționarul topografic și statisticu alu României*, București, Tipografia Statului, 1872, p. XLVII-XLIX.

¹⁴ Hârsești, Buzoești, Ungheni-Colțu, Mărghia, Humele, Găujani, Cornețelu, Costești, Băseni-Stârci, Telești, Broșteni, Podu-Broșteni, Lunca-Corbului, Bumbueni, Căcărezeni, Cochinești, Martalofi, Șerboieni, Ionești, Vulpești, Pădurețu-Ciești, Stolnici-Isbășești (Ministerul de Interne, *Expunere despre situațiunile județelor pe anul 1881*, București, Tipografia Statului „Curtea Șerban-Vodă”, 1883, p. 357-358).